

Jan Lind
Administrativa avdelningen
Telefon: 08-508 264 71
jan.lind@expl.stockholm.se

Till
Exploateringsnämnden 2008-02-14

Utkast till regional energistrategi för främjande av energiomställning i Stockholms län Remiss från länsstyrelsen

Förslag till beslut

1. Exploateringsnämnden besvarar kommunstyrelsens remiss av utkastet till regional energistrategi med exploateringskontorets tjänsteutlåtande.

Krister Schultz

Ann-Charlotte Nilsson

Sammanfattning

Länsstyrelsen har på regeringens uppdrag gjort ett utkast till energistrategi för Stockholms län. Den blivande strategin avses utgöra ett första steg för omställning av energisystemet i länet. Därmed avses ökad hushållning med energiresurser samt ökad användning av förnybara energikällor. Utkastet är övergripande och avser alla insatser i länet och inte endast statens eller Länsstyrelsens insatser.

Samtidigt som utkastet överlämnats till regeringen, har Länsstyrelsen sänt det på bred remiss till aktörer i länet. Därefter avser Länsstyrelsen återkomma till regeringen med ett mera förankrat förslag till strategi för länet.

Exploateringskontoret delar uppfattningen i Länsstyrelsens utkast att ett av de största hindren för att öka energieffektiviseringen och öka andelen förnybar energi

är ekonomin. Kontoret förordar att innan utkastet till regional energistrategi förs vidare för fortsatt behandling hos regeringen bör dess formella status och funktion utredas. Vidare synes nödvändigt att det klarläggs vilka ekonomiska resurser som statsmakterna avser ställa till förfogande för strategins och efterföljande handlingsprogramms genomförande.

För det fall energistrategin och efterföljande handlingsprogram görs tvingande mot ickestatliga organ och medborgare bör en förnyad remissbehandling ske.

Bakgrund

Regeringen har uppdragit åt länsstyrelsen i Stockholms, Norrbottens, Skåne och Kalmar län att i samråd med Statens energimyndighet utarbeta regionala energistrategier i syfte att främja omställningen av energisystemet.

Länsstyrelsen i Stockholms län har upprättat ett utkast till energistrategi för Stockholms län. Länsstyrelsen har överlämnat utkastet till regeringen och samtidigt sänt det på bred remiss i länet. Efter bearbetning med hänsyn till remissvaren avser Länsstyrelsen till regeringen överlämna en bearbetad version av strategin, förankrad i länet.

Länsstyrelsen har remitterat utkastet till 110 instanser – kommuner, energiföretag, fastighetsföretag, intresseorganisationer, myndigheter m fl – för yttrande senast den 31 mars 2008. Inom Stockholms stad har kommunstyrelsen remitterat utkastet till bl.a. exploateringsnämnden för yttrande senast den 28 februari 2008.

Ärendet

Länsstyrelsens utkast till energistrategi är övergripande och avses utgöra ett första steg i ett samlat arbete för omställning av energisystemet i Stockholms län. Med omställning av energisystemet avses ökad hushållning med energiresurser samt ökad användning av förnybara energikällor.

Enligt Länsstyrelsen tar en omställning lång tid och måste förberedas i tid. Det nu upprättade utkastet till energistrategi avser alla insatser i länet och inte endast statens eller Länsstyrelsens insatser.

Länsstyrelsen anger att det är av vikt att strategin är väl förankrad i länet. Under arbetet har dialog ägt rum med en referensgrupp med representanter för

energiföretag, Stockholms miljöförvaltning, landstinget och intresseorganisationer. Någon tidsmässig möjlighet att hinna med en remissbehandling har inte funnits inom ramen för uppdraget. Länsstyrelsen har därför, samtidigt som utkastet överlämnats till regeringen, sänt utkastet på bred remiss till aktörer i länet. Därefter avse Länsstyrelsen återkomma till regeringen med ett mera förankrat förslag till strategi för länet.

Energistrategins innehåll

I utkastet konstaterar Länsstyrelsen att rollfördelning och innehåll inom energisektorn har genomgått betydande förändringar under senare år. Elmarknadens avreglering har begränsat stat och kommuners inflytande över el-sektorn. Energislag, såsom biobränsle, etanol och vindkraft, utgör nya inslag. Statens inflytande och Länsstyrelsens roll och rådighet varierar mellan olika energislag. Vattenkraft och kärnkraft har idag en central betydelse för elförsörjningen men är knappast påverkbara för en energistrategi för länet. Staten på länsnivå sägs på olika vis vara delaktig i utbyggnad av vindkraft, energiproduktionsanläggningar för andra bränslen, anläggande av kraftnät, etablering av tankstationer med mera. Även andra kategorier av ärenden, såsom kommunernas planläggning, regionplanering, planer för trafikinfrastruktur och annan typ av teknisk infrastruktur, samt förmedling av EU-stöd till lantbruket anges i utkastet ha beröring med energifrågor. Mångfalden av ärenden sägs i sig vara ett skäl att skapa överblick och samordna insatser med hjälp av en strategi.

I utkastet redovisas bland förutsättningarna för en energistrategi bl a Kyotoprotokollet, EU:s klimat- och energimål, nationella miljö- och energimål och regionala mål för Stockholmsregionen. Som mål för Stockholmsregionens energiomställning formuleras i utkastet följande.

Ett uthålligt energisystem som kännetecknas av effektiv energianvändning, hushållning med energiresurser samt ökad användning av förnybara energikällor.

Vidare har Länsstyrelsen genomfört en undersökning av olika aktörers syn på hur energisituationen i regionen framdeles bör hanteras. Slutsatserna från undersökningen sammanfattas i nedanstående punkter.

- Det finns en stor potential för energieffektivisering.
- Informations- och utbildningsinsatser samt arbete för att öka medvetenhet/kunskap och förändra attityder är avgörande för att öka energieffektiviseringen.

- Det största hindret för att öka energieffektiviseringen och öka andelen förnybar energi är ekonomi, men det är också viktigt att bryta invanda mönster och förändra attityder.
- De viktigaste aktörerna för omställning av energisystemet i regionen är energibolagen och politikerna. Energibolagen för att de producerar energi och politikerna för att de ger styrmedel i form av lagstiftning och bidrag.
- Länsstyrelsens förordas av många som en samlande aktör för arbetet med omställning av energisystemet.

Länsstyrelsens utkast till energistrategi för Stockholms län innebär att Länsstyrelsen ska arbeta med insatser inom energiområdet på tre olika nivåer:

1. inom Länsstyrelsens egen verksamhet,
2. i samarbete med andra,
3. verka för andras insatser, insatser utom Länsstyrelsens rådighet.

Strategin är övergripande och sägs för fortsatt arbete behöva omsättas i en handlingsplan med förslag till konkreta åtgärder. Länsstyrelsen bedömer det angeläget att en samlande aktör utses i länet för att leda och samordna framtagandet av en sådan handlingsplan. Länsstyrelsen är beredd att ikläda sig uppgiften som en sådan samlande aktör, under förutsättning att erforderliga resurser ställs till förfogande.

De i strategiutkastet föreslagna insatserna på de tre nivåerna rör bl.a. bevakning av att kommunernas fysiska planläggning sker i överensstämmelse med miljöbalkens hushållningsbestämmelser, verka för effektivare energianvändning i byggnader utifrån lagen om energideklaration, verka för lokalisering av energianläggningar i anslutning till hamnar och spårförbindelser, verka för att möjligheterna till internationellt samarbete och EU-finansiering för energieffektivisering tillvaratas i länet.

Alla föreslagna insatser framgår av bifogade sammanfattning. Utkastet i dess helhet finns tillgängligt på www.ab.lst.se.

Exploateringskontorets synpunkter

Att ställa om energisystemet i länet och hela landet till ökad hushållning med energiresurser och ökad användning av förnybara energikällor, kommer att bli en

svår uppgift. Om det ska lyckas och beroende på hur långt en sådan omställning ska drivas, kommer det att kräva medverkan på olika sätt av alla i hela samhället.

Exploateringskontoret delar uppfattningen i Länsstyrelsens utkast att det största hindret för att öka energieffektiviseringen och öka andelen förnybar energi är ekonomin, men att det också är viktigt att bryta invanda mönster och förändra attityder. Kontoret kan också instämma i att de viktigaste aktörerna för omställning av energisystemet i regionen är energibolagen och politikerna. Energibolagen för att de producerar energi och politikerna för att de kan ge styrmedel i form av lagstiftning och bidrag.

Det kan mot den bakgrunden framstå som märkligt att de strategiska insatser för omställning av energisystemet i länet som listas av Länsstyrelsen i allt väsentligt enbart är av karaktären "verka för". Insatserna kan säkert i många fall ha en positiv betydelse men det är tveksamt om de kan få tillräcklig kraft. En strategi utan koppling till finansiella och ekonomiska realiteter riskerar att inte bli någon strategi.

Överhuvudtaget framstår den nya företeelsen Regional energistrategi oklar till sin formella status och funktion. Framförallt gäller detta strategins betydelse för andra än Länsstyrelsen och andra statliga organ och myndigheter. Vilken ställning och formell status ska strategin och efterföljande handlingsplan ha för t.ex. en kommun? Ska strategin och handlingsprogrammet på något sätt vara tvingande mot ickestatliga organ och medborgare eller ska de bara ha lösare funktion? Något svar på denna centrala fråga ges inte i Länsstyrelsens utkast.

Länsstyrelsen säger sig i utkastet uppfattas som en neutral aktör med förmåga att samordna och göra avvägningar mellan olika intressen. Sedan ett par år tillbaka har Länsstyrelsen uppdraget i regleringsbrevet att arbeta med en ny verksamhetsgren, *omställning av energisystemet*. En uppgift som samlande aktör för detta kräver därutöver enligt Länsstyrelsens utkast ett förtydligande av "roll och mandat i relation till andra aktörer".

Enbart den omständigheten att ett statligt länsorgan anser sig ha förmåga att göra avvägningar mellan olika intressen innebär, enligt exploateringskontoret, inte att det är självklart att Länsstyrelsen ska ges någon slags överordnad ställning gentemot andra samhällsorgan, kommuner, myndigheter och medborgarna. Avvägningar mellan olika intressen kan som bekant göras med olika betoning av skilda intressen.

Exploateringskontoret vill i sammanhanget erinra om att den statliga Ansvarskommittén har haft i uppdrag att analysera dagens samhällsorganisation

och bedöma om det krävs förändringar av uppgiftsfördelning och struktur för att klara de utmaningar som de offentliga verksamheterna i framtiden kommer att ställas inför. Kommittén har bl.a. tagit upp vilka principer för ansvarsfördelning som bör gälla i samhällsorganisationen. Kommitténs slutbetänkande remissbehandlades förra året.

Exploateringskontoret vill också erinra om en annan, i likhet med den nya företeelsen Regional energistrategi, tämligen nyskapad juridisk företeelse inom miljöområdet, nämligen Åtgärdsprogram enligt miljöbalken för att uppfylla olika miljö kvalitetsnormer. Även de åtgärdsprogram avseende miljö kvalitetsnormerna för kvävedioxid och partiklar som, efter förslag från Länsstyrelsen i Stockholm de senaste åren, har fastställts av regeringen, innehåller ofinansierade åtgärder som andra än statliga aktörer förutsätts genomföra och åtgärder utanför dessa aktörers rådighet. Detta har lett till svårigheter att genomföra åtgärdsprogrammen.

Exploateringskontoret förordar att innan utkastet till regional energistrategi förs vidare för fortsatt behandling hos regeringen bör dess formella status och funktion utredas. Vidare synes nödvändigt att det klarläggs vilka ekonomiska resurser som statsmakterna avser ställa till förfogande för strategins och efterföljande handlingsprogramms genomförande.

För det fall energistrategin och efterföljande handlingsprogram görs tvingande mot ickestatliga organ och medborgare bör en förnyad remissbehandling ske.

Slut